

Úr tinginum:

Um at skráseta heilsuveik og brekaði fólk og kanna arbeidslíkindi teirra

Undir orðaskiftinum av hesum málum talaði J. Lindenskov. Hann visti á, at tá talan var um yvirtøku av sosialu umsitingini, so kom hetta uppskot bert fram, tá teir flokkar, sum nú eru í andstöðu, eru andstöðuflokkar, men meðan teir sita í landsstýri lata teir hetta uppskot liggja. Soleiðis var t. d. í 1959, tá Fólkaflakkurin setti uppskot fram um at yvirtaka alla umsitingina av sosialu löggávu, og soleiðis er nú Tjóðveldisflokkurin settur fram sama uppskot.

Men tá ið hesir báðir flokkar sita í landsstýri, sum ábyrgd arflokkar í 1963—67, tá verður einki uppskot sett fram frá teimum, so hann ivaðist í álv-arseminum aftanfyrir uppskotið. Um at skráseta og útvega avlammum og brekaðum arbeiði, helt Jákup Lindenskov fyri, at hetta bar væl til at gera av landsstýrisins umsiting í samstarvi við revalideringsstovnin ALV, sum ger eitt stórt umskulingar- og upplæringararbeiði í samfelagnum.

Um tað arbeiði, sum gjørt verður í Føroyum í so máta stóðst orðaskifti, tí Karin Jøensen helt, at J. Lindenskov málaði tað arbeiði, sum ALV ger, nóg so ljósareytt.

J. Lindenskov greiddi frá tí arbeiði, sum verður gjørt av ALV og undraðist á uppskotið frá Tjóðveldinum, sum beinleiðis segði, at vit eiga heimild í sosialu lögunum at veita revalideringshjálpi, men at tað var ein royndur lutur, at lógin ikki kemur til sín rett, m.a. av tí, at vit ikki eiga teir stovnar, sum megu vera, um vit skulu hjálpa til fulnar — og at fólk tí fáa avlamspensjón ella forsgarhjálpi. Hann visti tvorturimóti á, at vit eiga ein føroyskan stovn, sum ger hetta arbeiði, ikki bert umskular og upplærir, men útvegar í stóran mun teimum arbeiði, sum eru vordin upplærð á lærustovnum ALVs.

Í sosiallógum okkara er so skipað fyri, at allir spurningar, ið víðvíkja eini umsókn um avlamspensjón, tað kann vera av vanlukku ella sjúku, verða viðgjørð av Føroya Vanlukku-tryggingarráði (Færøernes Ulykkesforsikringsråd). Í hesum ráði situr dómarin sum formaður, landsleiknir og triggir limir valdir av lótinginum. Hvørt mál sær verður viðgjørt í hes-

um ráði og stóða verður tikin til, um pensjón skal latast ella um umsóknarin skal umskúlast, upplærast ella fáa hóskaði lættari arbeiði.

Vanligt er, at brekað fólk fáa stuðul til at fara til annað arbeiði, lesnað ella lera. Tað kann vera sjómaður, fiskimaður, sum fær stuðul at fara á telegrafistkúla, læraraskúla, skrivstovulæru, unglingi sum fær peningastuðul at søkja ser lærdóm.

Hvussu mong, ið verða stuðlaði fram á henda hátt visti J. Lindenskov ikki at siga nágreiniliga, men hann ivaðist í um talið 696, sum uppskotið segði frá, var at lita á, tí ein partur av hesum kunnu neyvan revaliderast og ein partur hevur lutvist arbeiði eftir førminum.

Hann visti eisini á, at tað eru fleiri sum hava fingið gott arbeiði, aftaná at verða revaliderað beði herheima og uttanlanda, tá tað ikki hevur verið gjørligt at fáa ávísu upplæring í Føroyum.

Í øðrum lagi visti hann á revalideringsstovnin ALV, sum eftirhondini er viðkaður til ein sera tyðandi stovn innanfyri sosialforsorgina.

— og helt J. Lindenskov fram: Á revalideringsstovninum ALV, sum hevur verið sett norðuri við Áir og í Havn, eru nógv brekað og avlamin hjálpt til at fáa líkasum fótafesti aftur, sum tey av einum ella aðrari orsök hava mist í dagliga gerandisstarvi teirra av sjúku ella vanlukku.

Norðuri við Áir verða hvørt ár hildin handilsskúlaskeið, hetta eru 1 ára skeið, har hovi er at taka vanliga handilsskúla eksamini, og sýnast royndirnar at hava eydnast sera væl — og eftir samanlíking við líkandi skeið, t. d. í Danmark kemur væl burtúrur.

Í lótni hevur ALV 22 næmingar á handilsskúlaskeiði, hetta eru so at siga alt yngri fólk.

ALV hevur í hyggju ikki bert at læra fólk upp og roynir at skaffa teimum arbeiði, men eisini at skráseta tey, sum kunnu hugsast at hava brúk fyri revalidering.

Tað kann hugsast, at ALV kann rokja uppgávuna til fulnar, um stovnurin verður útbygður nakað meira aftrat, soleiðis at t. d. eini 25 fólk

Hósdagin í síðstu viku varð til viðgerðar á tingi uppskot frá Tjóðveldisflokkinum um at kanna arbeidslíkindi hjá heilsuveikum og brekaðum og at skráseta tey. Uppskotið vísti til at setast skal 5-mannanevnd til at gera hetta arbeiði og haraftrat seta skrivara, sum í minsta lagi fær hálvdagsarbeiði og skal hesin skrivari vera fullkønur í starvi sínum. Annað uppskotið hjá Tjóðveldisflokkinum var um at yvirtaka sosialu umsitingina frá ríkisumboðnum.

kunnu upplærast og umskúlast pr. ár.

Tá ein næmingur á ALV hevur lokið sitt prógv, verður roynt at skaffa honum arbeiði. Hetta hevur ofta eydnast teimum heilt væl, hóast tað ikki er eydnast at fáa arbeiði til øll.

Tað hevur vist seg, at tey sum ALV hevur anbefallað frá skúlanum, hava roynst heilt væl í teirra nýggja starvi.

T. d. hava fleiri fingið starv í almennu umsitingini, umframt í teirri privata. Fleiri sita í dag við lønum frá 2.200 uppí 3.000 — 3.500. Uppaftur hevur ALV formidlað fólk ki- oskloyvi, t. d. á landssjúkrahúsinum har í minsta lagi 3, avlamin og einkjur, hava fingið gott arbeiði.

Eg kann nevna, at handilsskúlin, síðan hann byrjaði fyri fáum árum síðani hevur ávíst 18 góð pláss á skrivstovu og forrættning. Tað skal skoytast uppi at tey fyrstu holdini vóru smá, tað er ikki fyrr enn nú í síðstu árunum talið er vaksið til umleið 20.

Talið 18 er av samlaðum talið av 32, av teim restandi 8 eru 4 gentur giftar, meðan 8 ikki hava fingið starv.

Tað eru eisini einkjur, sum hava fingið ávíst starv og fingið umskúling gjøgnum ALV.

Umframt handilsskúlin hevur ALV ymisk onnur skeið við

Áir, t.d. smíð, seyming av t. d. handskum, gerðan av kurvum o. ø. Hetta er upplæring til fólk, sum kunnu hava frammhjástarv við hús.

Í Havn hevur ALV eisini verkstað, vart verkstað, har nokur fólk hava arbeiði, bæði kvinnur og menn.

Umframt hevur ALV solubúð í gl. kommunuskúlagarðinum, sum selur tað sum avlamin og brekað gera.

Herumframt eru umleið 90 fólk, sum sita heima við hús og gera ymsar lutir, ið tey síðani senda aftur til ALV at selja. Uppi í hesum eru eisini tey sum gera lutir burtur úr tilfari, sum verður teimum sent frá ALV.

Tað er misjavn hvat tey fáa burtúrur hesum arbeiði, men inntøkan liggur frá umleið 20 tusund krónur og niðureftir.

Tað er tó einki at ivast í, at revalideringsarbeiði kann gerast uppført effektivari, kanska uttan at tað skal kosta serliga nógv.

ALV hevur ymsar ætlanir í umbúnað, tað sum t. d. liggur fyri hjá teimum í lótni er at fáa ein sonevndan »beskæftigelsesterapeut«, ein sum skal standa fyri upplæring — og fer tað vónandi at eydnast teimum at fáa slíkan heilt skjótt.

Tað, at ALV hevur tikið upp handilsskúlaskeið er m. a. tí at hetta er ein effektiv revalidering og at handilsskúlaprógv gevur atgongd til arbeiði, sum er møgult at fáa.

Herafturat er eisini at siga, at ALV mest hevur tikið sær av teimum, sum kunnu hugsast at vera skjótast at fáa umskúlað, men tó gera tey sær stóran ómak at kanna øll, sum koma til stovnin, fyri at vita hvat arbeiði hóska teimum.

Men grundarlagið undir hesum arbeiði er tó framvegis tær sosialu lóginar.

Meðan revalideringin fer fram, fáa hesi hjálpi frá tí almenna, til sín sjálvs og til familjur sínar.

Tað mest gleðiliga við hesum er, at tey flestu eru fýr aftur at taka upp aftur gerandisstarv í samfelagnum.

Vit í Føroyum eiga ein stovn, sum fullkomuliga er bygd upp eftir okkara viðurskiftum, eftir okkara egnu royndum og við fólk, sum hevur livað seg inn í hesi viðurskifti og hevur dugað at forma eina tilveru fyri mong, sum annars kundu verið komnir at sita á livsins skuggasiðu.

Málið varð beint í serliga 5-mannanevnd til viðgerðar.

Vilhelm Johannesen:

Vit megu finna hóskaði plasering

Hóast fólk okkara er fáment, landið lítið og fjarskotið, so hava hendingar og remlingar úti í tí stóru verð eisini ávirkan á liv og lagnu okkara her á landi.

Soleiðis varð, tá tey seks londini, Frankríki, Vesturtýskland, Italia, Holland, Belgia og Luxembourg gingu saman í Europeiska felagsskapin EEC.

Henda ávirkan varð tó fyrilíks avmarkað, við tað, at londini uttan fyri EEC, fyri at verja sín áhugamál undir hesi marknaðarskipan, skipaðu frihandilssamtaki EFTA, sum Føroyar eisini gjørdust limir av frá 1. januar 1968.

Samstundis, sum tað nú er útlit fyri, at EEC verður viðkað, verður frihandilssamtaki EFTA, verjugarður okkara mótevnis EEC, uppløyst. Fyrra av EFTA-londunum, Írland, Bretland, Noreg og Danmark søkja um limaskap í EEC og hini EFTA londini søkja um

tilknýti ella »associering« við felagsskapin. Við hesi hending er útlit fyri, at Felagsmarknurnin í framtíðini fer at hava enn størri og meiri avgerandi ávirkan á okkara viðurskiftir.

Fyri at klárleggja Føroya stóðu til felagsskapin, varð ein dansk-føroysk tenastumannanevnd sett í august 1970. Frágreiðingin frá hesi nevnd er við lögð uppskotinum frá landsstýrinum sum nú er á tingi.

Av hesi frágreiðing framgongur, at tað eru tveir prinsipiellir møguleikar fyri føroyskari luttøku í felagsskapinum.

Hin fyrri er tann, at Føroyar ikki fylgja donum, og er í slíkum føri møgult, at vit kunnu fáa eina ella aðra ser-skipan ella »associering« umfatandi ávisar partar av sam-arbeidnum.

Annars framgongur, sum eisini var ventandi av hesi frágreiðing, at luttøka í felags-

skapinum fer við sær fyrimunir eins væl og vansar.

Av fyrimunum kunnu nevntast: solu og marknaðarviðurskifti, rúmari floguresir, lægri renta o. s. fr.

Standa við uttan fyri, meðan okkara nestu grannalond fara uppi, kann ventast, at vit missa rettindir sum vit í dag hava. T. d. hava EEC londini tollfrelsi sína millum, men tollgarð mótevnis ikki limalondum. Soleiðis hava tey einki fiskimark sínámillum. Út frá hesum kann hugsast, at tey fara at seta fiskimarkið mótevnis ikki limalondum rættuliga langt út. Vit kunnu tá móguliga missa veiðurættindi okkara í Norðsjónum og á Hetlandsleiðini. Landingarætturin í Danmørk missa vit og móguleikin fyri síldakeypum í Skotlandi gleppur okkum av hondum. Eisini tey rættindi vit hava í Grønlandi í dag fara fyri skjeyti.

Av vansom kunnu nevntast: fiskimarkið og etableringsrætturin, men tó heldur nevndin, at Føroyar við samráðingum

(Framhald á 2. síðu)